

Motion

1984/85: 540

Bengt Silfverstrand och Egon Jacobsson
Reducering av fettvaruavgiften

Alternativa livsmedelsprodukter

I sitt betänkande Ds 1984:10 skriver 1983 års Livsmedelskommitté bl. a.:

Jordbruksprisregleringen skall vara utformad så att den inte försvårar eller hindrar utveckling av nya produkter och deras införande på marknaden. Ingripande mot nya produkter av andra orsaker än då en okontrollerad utveckling hotar den övergripande försörjningsmålsättningen bör i princip inte förekomma.

I praktiken verkar vår nuvarande jordbruksprisreglering starkt hämmande på utvecklingen av nya produkter. Den minskar stimulansen till vidareutveckling av existerande produkter, snedvrider konkurrensen och minskar konsumenternas valfrihet.

Ett exempel på rådande missförhållanden är den s. k. fettvaruregleringen. Fettvaruavgift utgår för vegetabiliska oljor, animaliskt fett, marina oljor och slakterifett och erläggs av tillverkaren. Avgift utgår ej för mjölk och grädde som används i mejeri för tillverkning av grädde, smör eller ost. Införselavgift belastar också vissa oljeprodukter.

Det huvudsakliga syftet med fettvaruavgiften är att finansiera prisstödet till oljeväxtodlarna. Samtidigt är målsättningen med den svenska smörfettsproduktionen att all denna produktion skall avsättas inom landet. Eftersom margarin är att betrakta som ett substitut för smör framstår det emellertid som helt uppenbart att hänsyn även tas till prisrelationen smör-margarin då fettvaruavgiften fastställs.

Fettvaruavgiften på margarin och andra produkter av vegetabiliskt fett uppgår till en tredjedel av margarinpriset. Margarinförbrukarna subventionerar alltså i mycket hög grad smörförbrukarna. Sett ur strikt ekonomisk synpunkt borde egentligen smöret vara dubbelt så dyrt som margarinet. Det är nämligen dubbelt så dyrt att producera smör som margarin.

Tillkomsten av nya matfettsprodukter under de senaste åren har ökat konkurrensen mellan mejeriernas smörfettbaserade produkter och margarinindustrins produkter. Introduktion av nya produkter som t. ex. Ädelvisp (sedermera Visp-Ädel) – ett gräddersättningsmedel tillverkat av vegetabiliskt fett – har emellertid kraftigt motarbetats av jordbrukets intresseorganisationer som krävt höjningar av fettvaruavgiften.

I förhandlingar med statens jordbruksnämnd har LRF inom ramen för jordbruksregleringen genomdrivit ett beslut om en tillverkningsavgift för

Ädelvisp, som innebar att tillverkaren tvingades höja priset på sin produkt. Via andra kanaler lyckades man också stoppa namnet och förpackningen med motiveringen att Ädelvisp för mycket påminde om vispgrädde – SMR:s egen produkt. Ädelvisp fick ändra namn till Visp-Ädel!

Statens pris- och kartellnämnd (SPK) har utrett fallet och avslutar sitt yttrande med följande tänkvärda slutsats: "Fallet Visp-Ädel visar enligt SPK hur viktigt det är att statsmakterna skapar administrativa system som så långt möjligt inte snedvrider konkurrensen utan i grunden är så liberala att de gynnar innovationsviljan hos företagen. Målsättningen bör vara att det är konsumenterna som skall bestämma en produkts vara eller icke vara på marknaden."

Visp-Ädel är en av de få alternativa produkter som kommit fram under senare år. Det sätt på vilket jordbruksregleringen har tillämpats mot Visp-Ädel har också väckt berättigad uppmärksamhet. Som bl. a. Sveriges livsmedelsindustriförbund påpekat finns det en uppenbar risk att erfarenheterna från introduktionen av Visp-Ädel kommer att verka avskräckande på alla som överväger introduktion av andra alternativa produkter.

Det är ytterst angeläget att nya alternativa produkter i framtiden får en positiv behandling av det slag som livsmedelskommittén föreslår. Inte minst är en utveckling av nya produkter på matfettområdet av stor betydelse för konsumenten. Fettvaruavgiften har på många sätt verkat hämmande på en sådan produktutveckling som skulle vara till stort gagn för svensk livsmedelsindustri.

Det finns också anledning att lägga rent hälsomässiga aspekter på fettvaruavgiften. Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar omätat fett, som det finns rikligt av i vegetabiliska produkter. Matfettskonsumtionen har ökat med ungefär 1 % per år under de senaste tio åren. Det råder en utbredd enighet bland såväl kostexperter som inom den medicinska sakkunskapen att vi måste minska på fett i maten. Såväl konkurrens-, konsument- som hälsomässiga skäl talar således för en reduktion av fettvaruavgiften.

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om reduktion av fettvaruavgiften i syfte att befrämja produktutveckling på matfettområdet och en sundare kosthållning.

Stockholm den 17 januari 1985

BENGT SILFVERSTRAND (s)

EGON JACOBSSON (s)